

Przeczytaj fragment książki Ryszarda Koziołka „Dobrze się myśli literaturą”.

Pismo literatury poczułem ostro i wyraźnie dzięki Cortázarowi. *Gra w klasy*, którą przeczytałem jako nastolatek, sprawiała, że chciało się być jej bohaterem, czyli chciało się żyć jak ci argentyńscy emigranci w Paryżu. Ale jeszcze bardziej chciało się mieć w głowie to, co mieli oni. *Gra w klasy* jest przede wszystkim grą w kulturę - w teksty, w muzykę, w malarstwo, filozofię, [...]. Bohaterowie Cortázara, którzy byli prowincjuszami, przybywali do Paryża i chłonęli kulturę z apetytem dzikich konkwestatorów. [...] W *Grze w klasy* było jednak coś jeszcze, coś, czego doświadczyłem wtedy pierwszy raz - tekst jako fascynująca gra językiem i w język, która może być udziałem czytelnika, a nie tylko pisarza.

Równie wpływowe jak *Gra w klasy* mogą się okazać książki niewinne. Czystej radości dostarczyła mi dziwna książeczka, właściwie dla dzieci, którą przeczytałem dość późno, niejakiego Erica Knighta, autora słynnej *Lassie, wróć!* Lassie nigdy mnie nie bawiła, pokochałem za to jego dziwną opowieść pod tytułem *Sam Small lata znówu. Niezwykłe przygody latającego Jorkszyczyka*. To historia o grubym mieszkańcu Yorkshire, zupełnie zwyczajnym - melonik, laseczka - który nagle przekonuje się, że potrafi latać. Ale to nie magia, niczego nie zażył, nie lewituje. Po prostu umie latać. Czytając, tak głęboko uczestniczyłem w doświadczeniu bohatera, że nieomal chciałem je powtórzyć w rzeczywistości.

I wreszcie - książki dały mi prawo do publicznego smutku i wzruszenia.

Plakało się przy *O psie, który jeździł koleją*, przy Aleksandrze Dumas, przy *Winnetou*. Straszliwie przy *Ostatnim Mohikaninie*. Ważniejszy okazał się trening w smutku, który nie dotyczy wydarzenia, ale zwykłego biegu rzeczy. Książką wzruszającą, taką, w której wzruszenie nie wiąże się wyłącznie ze scenami śmierci, a która mimo swojej pogody i ciepła dostarcza mi permanentnego wzruszenia, jest *Śmierć pięknych saren* Oty Pavla.

Te przykłady wybrane nieco na chybił trafił uświadomiły mi, że gdy czytam, mojemu poczuciu adekwatności towarzyszy odkrywanie różnicy - tego, co we mnie inne od napisanego. Dopiero dzięki już przeczytanemu mogę zdać sobie sprawę z niewypowiedzianej resztki, którą jestem. Inaczej mówiąc, w przeciwieństwie do książki moje życie jest nie-do-przeczytania. Świadomość nieopisanej „reszty” czyni ze mnie czytelnika kolejnej i kolejnej książki.

I. Zadania do tekstu

1. Tekst ma cechy:

- A) literatury faktu B) dziennika
 C) recenzji D) artykułu popularnonaukowego

2. Narrator mówi o doświadczeniach czytelnicznych:

- A) swojego pokolenia B) współczesnej młodzieży
 C) w różnych okresach życia D) historyka literatury

3. Bohaterowie literaccy, których wspomina autor tekstu, fascynują go, ponieważ:

- A) są sztukmistrzami B) pochodzą z odległych krajów
 C) przeżywają estetyczną i intelektualną przygodę D) pochodzą z nieskażonej kulturą prowincji

4. Smutku i wzruszenia narratora *nie* wywołują utwory ukazujące:

- A) śmierć bohatera książki B) serdeczność i łagodność
 C) przygody zwierząt D) losy emigrantów

5. W kontakcie z tekstem literackim czytelnik może doświadczyć:

- A) radości z twórczej zabawy słowami B) tęsknoty za nieosiągalną możliwością pisania
 C) obcości czytanego tekstu D) zapomnienia o sobie samym

6. Sformułowanie *książki niewinne* nie odnosi się do utworów:

- A) fantastycznych B) przygodowych
 C) ukazujących codzienność D) sensacyjnych

7. Zachłanność czytelnicza narratora wynika z potrzeby:

- A) porównania indywidualnych doświadczeń z przeżyciem bohatera literackiego
 B) rozwiązania problemów wewnętrznych
 C) ukojenia poczucia samotności i niezrozumienia
 D) zapomnienia o szarej rzeczywistości

II. Zadania do lektur

8. W zajeździe na dwór Sopliców nie brał udziału:

- A) Maciej Kropiciel B) Bartek Prusak C) Bartek Brzytewka D) Maciej Konewka

9. Maciej Dobrzyński, u którego odbyła się rada szlachty, nie nosił przydomku:

- A) Szydełko B) Rózczyka C) Kurek na kościele D) Maciek nad Maćkami

10. Telimena była:

- A) prywatną nauczycielką B) daleką krewną Zosi
 C) siostrą Sędziego D) narzeczoną Asesora

11. Nie jest prawdą, że przyroda litewska w *Panu Tadeuszu*:

- A) opóźnia reakcję Rosjan po bitwie w Soplicowie B) zapowiada wielkie wydarzenia wiosną 1812 roku
 C) wyznacza rytm pracy w folwarku Sopliców D) jest według Hrabiego godnym tematem dla malarstwa

12. O zasługach Jacka Soplicy dla ojczyzny dowiadujemy się się:

- A) z ust generała Dąbrowskiego B) od Klucznika Rębajły
 C) z przemowy Podkomorzego po mszy w kaplicy D) podczas rozmowy Jacka ze szlachtą w karczmie

13. Zosia:

- A) zawsze mieszkała na wsi B) lubiła zajmować się dziećmi i doglądać drobiu
 C) ceniła modne stroje D) zaproponowała Tadeuszowi zwolnienie chłopów z pańszczyzny

14. Wśród obecnych na zaręczynach Zosi i Tadeusza nie było:

- A) chłopów B) Kniaziewicza C) Gerwazego D) Rykowa

15. Utworem jednowątkowym jest:

- A) nowela B) epeopeja C) powieść D) komedia

16. Aforyzm jest zazwyczaj:

- A) utworem wielowersowym B) puentą noweli lub bajki
 C) błyskotliwy i zawiera paradoks D) pozbawiony treści moralnych i filozoficznych

17. W swoich powieściach Henryk Sienkiewicz:

- A) pisał o aktualnych wydarzeniach patriotycznych B) podtrzymywał dumę narodową Polaków
 C) ukazywał tylko pozytywnych bohaterów historycznych D) rzadko nawiązywał otwarcie do historii Polski

18. Fragment utworu Kazimierza Przerwy-Tetmajera:

- A) nie ma cech elegii B) należy do liryki opisowej
 C) zawiera apostrofę D) nie jest rytmiczny

*Przychodzę na mogiłę — po latach, daleka —
nikt mnie już nie powitał, nikt na mnie nie czeka,
wkoło wszystko jest martwe,*

III. Nauka o języku

19. Formant *-yk* w wyrazie *kocyc* pełni taką samą funkcję jak w wyrazie:

- A) przelyk B) pajacyk
 C) nawyk D) smakołyk

*Tam cicho pod ziemią
martwe, napółspróchniałe ciche kości drzemią
tej jednej, co mnie może naprawdę kochała,
kiedyś, dawno — — zostało tylko puste imię.*

20. *Żądać* nie jest wyrazem podstawowym dla wyrazu:

- A) żądło B) żądanie C) zażądać D) pożądać

21. Mowa niezależna zawsze jest obecna w:

- A) poezji B) wywiadzie C) recenzji D) opisie przeżyć

22. *Ujął ją sen żelazny, twardy, nieprzespany* - cytat z trenów Jana Kochanowskiego nie zawiera:

- A) archaizmu B) eufemizmu C) epitetu D) zaimka

23. Opinią jest zdanie:

- A) Sahara leży w Afryce. B) Żelazo jest cięższe od papieru.
 C) Wegetarianie są niekonfliktowi. D) Polaków jest mniej niż Chińczyków.

24. Orzeczenia brak w wypowiedzeniu:

- A) Skręć w prawo. B) Lubisz czytać? C) Ogłoszono konkurs. D) Być jak Ignacy.

25. *Wawel, jak większość warowni, był zaopatrywany w wodę ze studni wykutej w skale, wznoszącej się na kilkanaście metrów nad poziom Wisły.* - wypowiedzenie jest:

- A) zdaniem pojedynczym B) zdaniem wielokrotnie złożonym
 C) równoważnikiem zdania D) zdaniem złożonym podrzędnie

26. Zestawieniem jest:

- A) barszcz czerwony B) słodkie maliny C) sukienka wizytowa D) zagraniczne wakacje

27. Pośród podanych wyrazów największy zakres ma wyraz:

- A) człowiek B) mężczyzna C) magazynier D) pracownik

28. Poprawnie zastosowano interpunkcję w zapisie skrótu:

- A) mgr. (magister) B) min. (minuta) C) dyr (dyrektor) D) m.in. (między innymi)

29. *To były kolendniki, chodziły z gwiazdom.* - zdanie należy do gwary, ponieważ:

- A) mówi o tradycji ludowej B) jest niezrozumiałe dla polskiego odbiorcy
 C) zawiera formy fleksyjne odmienne od języka ogólnego D) zawiera liczne archaizmy

30. *Jasność układu minimalnie zmienia się w trakcie okresu orbitalnego.* - wypowiedzenie jest przykładem języka:

- A) środowiskowego B) naukowego C) ogólnego D) literackiego